

Aldo Rossi, tekening 'Verlust der Mitte'

Aldo Rossi Verlust der Mitte

Moeilijk, onbeschrijbaar zijn de architectuur en de herinnering. Daarom proberen we een persoonlijke, en onvermijdelijk een fragmentarische beschrijving te geven van onze poging om een museum te beleven. Hiermee ontvluchten we het probleem dat het woord museum oproept, aangezien het woord eerder een pathologische dan een progressieve benadering impliceert. Misschien zullen we uiteindelijk aantonen dat het museum, zoals elk persoonlijk verleden, zoals elke deugd of ondeugd, en zoals alles wat menselijk is, beperkt en besloten is in de maten van de gedenksteen, die men alleen in de dwaasheid van de Verlichting en het functionalisme heeft willen vastleggen in meters en centimeters. Dit ontwerp is de verwerping van deze dwaasheid.

De entree is de eerste ruimte die betreden wordt, met als karakteristiek haar telescopische vorm. De telescopische vorm is een typisch voorbeeld van een 'Lichtraum' die verwijst naar het lichthof van de universiteit in Zürich. Deze vorm is echter niet typisch een noordelijke vorm; zij is tevens het grootste raakpunt van de Castiliaanse architectuur met die van de koloniale landen. Zo verbindt een dunne draad de Vlaamse wereld met Spanje, Vermeer met Zurbarán.

Het licht in de kloosters fixeert in het monument het efemere aspect van het dagelijkse en religieuze leven.

Deze ruimte is over haar volle hoogte gekleurd met een azuur-aquamarijn blauw materiaal zodat door licht en kleur de materialiteit die deze ruimte opbouwt, tegelijkertijd ook weer afgebroken wordt. Vanuit de entree komt men direct in het hart van het gebouw. Men betreedt deze wereld

met schroom en ontzag en bereikt hier de essentie van het gebouw.

Is het museum een verzameling herinneringen van het leven of is het onderdeel van dit leven zelf?

Onze architectuur schort deze vraag op en wacht op een algemener oordeel. In ieder geval blijft de essentie van het museum het principe en tevens het einde van onze culturele decadentie. We bestijgen nu de trap.

Nutteloos te herhalen dat deze trap, steil en ongemakkelijk volgens Oudhollandsche traditie gemaakt, verbonden is met de gotische wereld van de Shakespeariaanse tavernes, evenals met de liederlike personages van Conrad en alle schipbreukelingen van het noorden, aangespoeld op de stranden van de zuidelijke zeeën.

We hebben geprobeerd de geometrische essentie van dit universum weer te geven, wetend dat er, behalve de geometrie, slechts verloedering mogelijk is.

En als we de twee grootste zeemachten vergelijken, sluiten ons weer de verzen van de grote Portugese dichter te binnnen: 'Portugal is het land waar de aarde eindigt en de zee begint.' Verwarren we niet de gebouwen van Macao, van Singapore, van Noord-Japan met die van deze landen, zo Europees en tegelijkertijd zo exotisch?

Aan het eind van de trap, tussen de jonge overmoedigen en de oude vermoeden, betreden wij het domein van de directeur. Hij is geen geestelijke manipulator, maar een ware regisseur, in staat om de verschillende niveaus van emotie, het licht en de schoonheid te doorgroen-

den. Nooit heeft men in de geschiedenis van de architectuur grote werken gezien, die niet ontstonden door een unieke relatie tussen de bouwheer en de kunstenaar, de bureaucrat en de ingenieur. Het resultaat van zo'n samenwerking zien we in de sublieme werken van Vauban en de Franse koning (hij, als enige, ontwierp niet alleen de architectuur, maar tevens de topografie).

We zullen deze beschrijving niet voortzetten, ook al ligt in de beschrijving de oorsprong van de Latijnse literatuur, zoals bij Virgilus, die eerder beschrijft dan dat hij schept. We kunnen niet meer stilstaan bij het lijden van Didones dat al genoeg beschreven is door de grote schrijver Racine. Laten we daarom juist de dingen bekijken die de bezoeker zullen opvallen als hij, hoe gehaast ook, het museum bezoekt. Al zou je de meest simpele ziel van ons continent vragen wat hem het meeste opvalt, dan zul je maar één antwoord krijgen: de koepel.

De majestuositeit van de koepel wordt bepaald door twee hoofdmotieven: ten eerste zijn connectie met de meest pure architectonische traditie, van de klassieken tot Alessandre

Antonelli; ten tweede staat hij daar waar Nederland begint en eindigt, tussen rivier en zee, een krachtig symbool voor de Nederlandse topografische conditie.

Helaas, we hebben hier tijd noch ruimte om alle vooruitstrevende, ontspannende en gewichtige aspecten te beschrijven van dit ontwerp, dat niet alleen het wezen van een land wil raken, maar ook dat van de architectuur.

En toch zien we nu, alsof we op een uitzichtpost staan, het museum in zijn geheel, een geheel dat vermoedelijk teloorgegaan is, een geheel dat we vermoedelijk herkennen in die fragmenten uit ons leven die verstengeld zijn met de fragmenten uit de kunst en met ons oude Europa.

Misschien herinneren we ons nog dat tussen de centrale volumes een tuin gesitueerd is met oud-Romeinse gedenkstenen. Het behoeft geen ingewikkeld betoog om aannemelijk te maken dat alleen een gedenksteen, als tastbaar fragment, een kostbare herinnering is van een leiders verleden.

Vertaling: Juliette Bekker